

Släkten Stenhammars krönika

N:r 14

Utgiven av "Släkten Stenhammars Förening"

I fyra avdelningar

Redaktör fru K. Stenhammar-Nordlander, Katarina V. Kyrkog. 6

Första avdelningen handlar om släktmötet 30/9 1956.

Andra avdelning: Litet ur Stjärnviks historia. Där berättas om fest hos Stjärnviks ägare från 1825 brukspatron Didrik Reder. Bland gäster vid festen - som verkligen ägt rum - finnas doktor Mathias Stenhammar i Risinge med hustrun Jacqueline, född Jern, lagman Hummelhjelm på Boo med hustrun Ev-Sofi, född Stenhammar, samt Prosten Christian Stenhammar i Häradshammar med familj.

Tredje avdelning: Tre brev till prosten Christian Stenhammar från hans svärmor Charlott Kernell, född Burén, änka efter prosten i Hellestad, Per Kernell. Hon var mor till "Den romantiske Studenten" Per Ulric Kernell och till Sophie Lindblad (hustru till Adolf Lindblad, tonsättaren).

Fjärde avdelningen: Minnen av Charlott Kernell. - Ur hennes "sista vilja".

Sist en rättelse, par notiser och slutönskan.

- . -

1

Släktmötet 1956

I våras kom brev till mig från Elisabeth Stenhammar å Stjärnvik. Arne och Elisabeth uttryckte en önskan att ordna möte för medlemmarna av "Släkten Stenhammars Förening". Vi hade talats vid om saken förr, och jag hade föreslagit ett höstmöte, ty mitt på sommaren är åtminstone mina närmaste helt engagerade av längre resor - ofta till utlandet - för att utnyttja semestertiden, och dessa färder är långt förut planlagda. Den 8/8 kom Elisabeths förnyade brev angående släktmöte. Hon och Arne ville mycket gärna bjuda hem släktföreningens medlemmar, men de insåg svårigheten med att samla dem. De bad mig höra efter om söndag 23 sept. eller söndag 30 sept. kunde passa för föreningens styrelsemedlemmar. Resan hade många av oss tänkt företa med truppbiljett till Norrköping, där möjlighet förutsattes att bilar från Stjärnvik kunde hämta. Elisabeth meddelade tågtider.

Först vände jag mig till styrelsemedlemmarna och fick svar från sex av dem - tydande på att söndag 30 sept. skulle passa bäst. Tyvärr kom återbud från Claes Göran och från Ulf. Den förre hade sin tjänst att sköta. Båda skulle just den söndagen vara med vid Ingallills barnbarns dop, så deras närvaro vid släktmötet var ur räkningen.

Arne ansåg att tolv å femton släktmedlemmar borde komma, om det skulle vara någon idé att ordna släktmöte. Jag sände ut inbjudning från Arne och Elisabeth till fyrtiotre medlemmar den 25/8.

Förtjusande, vänliga, vackra svar har ingått, ibland vägande mellan ja och nej. Flera hoppades i det längsta att kunna komma. Svaren kommer att förvaras i släktarkivet likaså de älskvärda telegrammen till själva festdagen. Ty fest blev det och strålände sol över idylliska Stjärnvik. Sent skall vi tjugofem föreningsmedlemmar glömma denna stämningsrika sensommardag och värdfolkets stora gästfrihet.

Efter den härliga lunchen ägde sammanträdet rum. Det varade i två timmar. Släktåldermannen erinrade om att vi kunde fira tioårsminne i föreningen. Första mötet ägde rum i Stockholm 17/8 1946 å Ekonomiföreningen, nästa möte var å Stjärnvik i juli 48. Å restaurang Carla på Lidingö var möte nummer 3, sept. 1949.

Arne talade vackra och värdiga ord om våra två bortgångna medlemmar som vi tänkt på under en tyst minuts andakt.

Vi glädde oss över de två nya medlemmarna, både släktåldermannens barnbarn, Bror, son av Per; Eva, dotter av Åke, båda födda 1949. Utgifter och inkomster hade granskats av de två revisorerna och tacksamt godkänts. Nästa släktmöte önskas senast om 3 år.

Solen strålade och vi längtade ut i det härliga landskapet. Vi for samtliga till Risinge gamla kyrka med härliga målningar, belägen på en ljuvlig höjd. - Vi stod länge vid Mathias Stenhammars grav. Sen var vi också inne i nya kyrkan. Tiden gick bara alltför fort. - Middagen var glad och god. Arne strålade belåten, satt mellan två systrar Anna Krantz och undertecknad. Fred Stenhammar höll ett bra tal. Han hade hedersplatsen bredvid värdinnan.

Strax före avfärden höll jag ett litet anförande, som följer, - därtill uppmanade av värdfolket.

- . -

2

Kerstins tal vid Släktmötet i Stjärnvik 1956.

Stjärnvik, Östgötagodset, ligger vid sjön Gron i Risinge socken. Före 1749 kallades godset Börsjö. Äldste ägaren var majoren Knut Ödla. Han inrättade järnbruk här. Efterträddes av sonen landshövding Udde Ödla, död 1668. Namnet Ödla bytte släkten senare ut mot Odéll. - 1683-87 rådde fru Anna Falkengren om godset, - början 1700 talet major G. Gyllenstål, 1725 dennes måg du Riez, Senare ägare voro Louis de Geer, Kristian Eberstein. 1825 inköptes Stjärnvik av brukspatron Didrik Reder.

Det vackra Stjärnvik, som vi nu gläder oss åt att få gästa hos de nuvarande ägarna Arne och Elisabeth Stenhammar, var på Reders tid åtskilligt mindre. Flyglarna ha tillbyggts år 1914 av dåvarande ägaren Oskar Brynolf efter ritning av professor I.G. Clason. Den vackra trädgården och parken fanns tidigare, den urgamla källarvåningen är sen 1600-talet.

På brukspatron Reders tid var nuvarande salongen matsal och de två nuvarande sovrummen och balkongrummet två tr. upp var salong och kabinett. Rökrum intill.

Där ägde en stor fest rum. Bland de många och förnämliga gästerna med fruar och barn fanns också riksdagsprosten Chr. Stenhammar från Häradshammar och hans familj, - lagman Hummelhjelms på Boo med fosterdöttrar. Gästerna började samlas. Det rådde en viss spänning, ty den 70 årige Risingeprosten doktor Mathias Stenhammar och hans adertonåriga hustru läto något vänta på sig. De var alldeles nygifta, man hade väl

i allmänhet knappast sett henne förr. Hur skulle de finna sig tillrätta i denna för den unga doktorinnan ovana omgivning?

Lagman Hummelhjelmns maka hade kanske helst velat slippa vara med. Det var så nytt ännu, detta att ha fått så ung styvmor. Hennes make gav henne en förstulen klapp och viskade: - Du ska få se att far klarar detta med glans. Jacqueline, hon tål att titta på. Vacker och rar. Klockt av din far att skaffa sig en så älskvärd vårdarinna för ålderns dar.

Ev-Sophie Hummelhjelm behärskade sig och kvävde en suck. Hon tänkte: Kanske det tog tid att stryka alla krusen på nettelduksklänningen? - De är litet försenade - tyvärr, sa hon.

I detsamma kom det i allas mening omaka paret. Det gick som ett sus av beundran genom de församlade - och själva Ev-Sophie smålog. Hon tänkte: far är verkligen ståtlig och vacker. Han riktigt strålar av lycka. Det unnar jag honom.

Hennes make viskade: Jacqueline är ju rent av strålande. Vilken dyrbar klänning! Vilka pärlor! Hon bär sannerligen upp sin nya värdighet med den äran.

Denna hans tanke delades av samtliga gäster och värdfolk. - Långt efteråt dryftades denna fest hos Reders. Man kunde inte nog berömma - inte bara den unga doktorinnans skönhet och grace utan också den gamla makens chevaljereska, uppmärksamma sätt mot henne. Han hade visat sig äga mer begrepp om hänsynsfull artighet och finess i uppträdandet mot kvinnan än mången yngre man, sa de äldre damerna.

Unga Jacqueline förundrade sig: Hon trivdes ju i sin nya tillvaro. Hon hade fått lov att lära sig rida i damsadel och med vacker, dyrbar utrustning. Tjänare hade hon väl 15 stycken och de lydde hennes minsta vink. Men hon var inte obillig mot dem, hon visste minsann vad arbete kan trötta. Ingen var ovänlig mot henne - allra minst Ev-Sophie. Somliga hade skrämt upp Jacqueline för styvdottern. - Men nu vet jag att svår, det är hon inte. Hon hade kunnat ställa till tråkigt för mig om hon velat. -- Tänk att det finns en så snäll och god människa som Ev-Sophie! Hon unnar mig den här vackra klänningen och pärlorna. Tänk, hon sa att det klädde mig.

Så kom hon att tänka på att hon alls inte velat ha gubben Mathias Stenhammar. - Tur att han inte blev förargad, då jag hade gått och gömt mig, när han kom till Ölsta för att ta ut lysning. Jag gömde mig i boden och sa åt syskonen att jag gick nedåt vägen. - Där satt jag i boden och hörde Mathias hur han ropade: Var är Jacqueline nå'n stans? Och barnen sa: Hon gick nedåt vägen. - Jag satt kvar i boden ända till kvällen. Då först kröp jag fram. Så fick jag stanna hos de mina en hel vecka längre - så slapp jag gubben en vecka till. -

- . -

Boden i Ölsta komministergård finns kvar. Och Sverker Lönnberg äger några vackra tennfat, hans farmors kära relikier från Ölstahemmet, märkta med hennes flickinitialer

- . -

3

I släkthkrönika nummer 5 har en del berättats om "den romantiske studenten", Christian Stenhammars svåger Per Ulric Kernell. Här följer några glimtar rörande hans älskliga mors leverne. Hon hette Charlotta Elisabeth Burén, född 1774, död 1837, gift 1796 med prostens i Hellesta Per Kernell, f. 1763, d. 1807.

Som änka ägde och bebodde Elisabeth Kernell gården Bleckenstad nära Skenninge i Östergötland. Senare köpte hon en liten gård i Linköping helt nära Pilens backe. (Den lär numera ha flyttats till Vallaskogen). Hon var livlig och gladlynt, sparsam till läggningen, men köpte sig då och då någon vacker sak. I min ägo har jag en vacker porslinskopp, märkt "C K", som hon beställt istället för en kaffekopp av silver. Den blev nämligen alldeles för varm med kaffe uti. - Då och då ordnade hon små fester i sitt trevna hem, umgicks och uppskattades av framstående stadsbor förnämligast ur prästeståndet. Christian Stenhammar gillade sin svärmor i hög grad och hon var en god mormor inte blott för de egna barnbarnen utan också för sin dotter Anne Charlottes styvbarn. Här får hon själv komma till tals i några få av de många vänligt gömda breven till svärsonen.

Linköping d. 13 Okt. 1830.

Min kära goda Stenhammar!

I Söndags när Ditt brev (för vilket jag hjerteligt tackar) ankom, hade jag ej tid att svara derpå, emedan jag hade ett gruveligt bestyr med att ha bjudit Hultinerna, Mag. Viborg och Rosengren m.m. till Middag, och som min tid är förbi, så blir jag af dylika kalas som en trasa, till kroppen som ej vill följa villjan nu mer. Att Du ej redan har Dina Penningar i handom, härör deraf, att alla mina Papper är hos Här: Duberg, altså har jag glömt att ej i början på Okt. utan i början af Novem. skall jag ha Penningar af Carlsson i Scheninge. Denna mannen plär vara akurat altså måtte jag då kunna skicka Dig dem med första. Förlåt att Du får vänta en Månad att vara akurat vill jag alltid, och hade jag orkat resa till Lindenäs så hade jag väl ändå kunnat på något vis kunnat nu skicka Penningar. Ditt behov i det fallet känner jag väl, skall således vist göra mitt bästa. Tusen tack för Du vill att jag snart skall komma till Eder, jag har ock en längtan att träffa Eder åter, vägen är dock bra long: men vore det så att det vore till Eder tjenst, jämte min längtan, så skulle han af mig resas, vore han ännu så long.

Friherrinnan Rocksendorf vill köpa min gård, jag svarar idag att jag skall råda mig med Eder ock dessutom begär jag 8000 Rdr. jag har repareradt mycke i Sommar ock Rödfärgat hela gården, skall dessutom Måla med oljefärg det som behöfs: men detta bär sig nog med Guds Hielp, för mig som lefver hushållsaktigt, och produserar nästan själf mina behov, behöfver få av de allmänna nöjena, ock ganska litet öfverflöds varor.

Gifvo Gud att det fanns ett Rum heller 2ne Eder nära! Som jag finge betala för, och meublera själfv, m.m. ifall denna afair kom i fråga? heller blef afgjord. Jag vet intet vad jag vill men denna Gården är mig kär, ock förefaller mig, som det som står om "Foglar små när dundra må etc". Nu skall jag hoppas på den som förr ledt mina företag ock alltid låtit dem lyckas

Fru Stenhammar har fått Potatis, som hon blefv förtjust utaf och lär ej underlåta att tacka Dig. Säden skall jag ombestyras hos Prof Ahrén. Att Augusti Feber är inkommen i Ert hus är bedröfveligt, måtte mått och steg kunna tagas, som kan förhindra den att utbreda sig bland Edert myckna folk! Lycka till en god Potatis Skörd, den är något ovanligt i år. Gud välsigne och bevare Eder! mina älskade alla. Huru jag hälsar Eder hierteligt, vet Du bäst som förstär, att jag hafver viljan åtminstone att vara trofast vän

C. B. K.

Linköping d 5 Dec 1830.

Käraste Stenhammar.

Detta inneliggande skrefv jag igår till An Charlott, har idag brottom med att undfägnas med kaffe, skyldig tacksamhet efter jag dermed blivit ihogkommen. Att jag under detta emottagit Ditt brefv, brutit det, med bävan, med oändelig tacksamhet till Gud, för vad som skedd, vill nu gråta jämt i glädje: men tackar Dig aldrig hierteligast för underrättelsen och vill komma så fort jag kan efter marknan, då jag vill skriva förut ifall jag ej kan få sjuts ändafram härifrån, efter nu är mera att göra med hästarna. Gud bevare An Charlott, att ej för Henne de behövas. Hälsa Henne hjerteligast, och alla de andra. Honom lille med oxeltänderna icke minst. Att Du notificerar Biskoppinnan är en attention, ej något fjäsk, det tager allt väl tror jag. Af alt hierta omfamnar jag Eder. Anders skall bli mig välkommen som Morgonsolen, om han särdeles medför goda tidningar. Att Du bjuder Svartsens till huvudfaddrar passar väl tycker jag, som är alltid Din trofasta vän

Charlott Kernell.

(Den 3/12 1830 föddes Paulina Stenhammar).

- . -

Linköping 4 Dec 1831.

Kära Goda Stenhammar!

Härmed får jag sända 1 Profv på Svart taft som är 4 $\frac{1}{2}$ qvarter bredt och kostar 2 Red-r 24 skr alnen som är godt köp. Grådöneapel är 3 qv bredt, föga bättre, och kostar 2 Rdr å 2 Rdr och 16 skr i allmänhet äro de här illa furnerade, emedan varor äro ej goda att åtkomma i anseende till de allmänna förfatningar mot införsell af utländska varor. Schalar finnas hos Beck och Vestman af Merinos, ungefär 9 qvarters för 7 Rdr. De 10 å 11 Qvarters för 14 å 15 Rd:r. De första äfvensom de andra äro vist godt köp; men det kommer nu an på val af färg som är Röd grön blå och 2ne af de små voro lius kaffefärg på, modern, sade de, och en sådan såg jag häromdan på en Prostinna, vilken jag tyckte ej var ful. Bra mycket fägnar det mig att Du finner Dig lättad i Din Ämbetsförfatning och uti Din undervisning med Mats. Gud låte Dig slippa att ha alt förmycke träl: ehuru jag tror att det är med Dig som med mig, att Du ej ställer Dig utan, så länge Du lefver. Vad Magistern beträffar, så tycker jag att när han är beskedlig mot var man i huset som Du säger, så har ingen mer att begära. -----

Jag skall söka ställa mig i ordning till d. 16 eller 17 så att jag kan få slå sällskap med den Gamla Anders, som ändå allt är roligt, ock tackar Dig för tillbudet att skicka mot mig Hästar vid Varby, vilket jag gärna antager. Särdeles som det är svårt om vintren att få någon som siuttsar ända fram. Kafe är tagit och köpt. Kanske stiger det inte mer men kanske ock att det gör det? Den som nu kunde lämna Dig de ettparhundra Rdr Du behöfver men Gud nås nu är det mig icke möjligt. Få se längre fram om nöden så fordrar. Sofi mår nu bra och hälsar Pappa oändel ... Hon har haft snufva och bröstvärk några dagar, men är nu bra igen Gud vare lof. Nu få vi roligt i marknan här igen.

Den som vore då vid Häradshammar. Men kanske kan jag köpa Schaltyg m.m. då? Om du med 2 ord svarar mig till Torsdag, har du ej penningar? så kanske att jag alt kan lägga ut dem? Alltid är jag Din trofasta vän

Charlott Kernell.

- . -

Över min ärvda soffa hänger ett miniatyrporträtt av Charlotte Kernell, född Burén. Det är vackert. - Hennes brudklänning blev tyget till Stenhammars och Anne Charlottes bröllopstäcke. Jag fick det i arv av faster Caroline med orden: "Det ska du ha, för du är yngst". Hörbergs målning av familjen Kernell i Hellestad finns hos Stenhammars på Stjärnvik. En vacker sockerskål stammar från min farmors mor, står nu och pryder en gammal, ärvd byrå. Och så har jag hennes och hennes mors märkdukar. (Modern hette Margareta och var född Zetterling). Många vackra och väl utförda broderier finns i min ägo. Charlotte hade en sjukdomstid före livets slut. Hon blev nästan sömnlös, brukade den tiden sitta i sängen och brodera samt sjunga psalmer, medan nattens timmar flydde. Hennes broderier är relikier med goda önskningar över den som tycker om sådant.

Den 13 februari 1835 skrev hon sin yttersta vilja och gick igenom vad hon skrivit i saken juni 1837. Hennes skrivelse börjar med praktiska bestämmelser för hädanfärden: "Begravningen önskar jag må gå rätt tyst och enfaldigt till, helst före en Gudstjänst, då så många af de mina, som kunna vara med, följa mig dit där min lokamen jordfästes, under vilken "gong" Salmen 492 sjunges. Och önskar jag bli förd till Hellestad och lagd till venster om Salig Kernell, på Kyrkogården därstädes. De medel som kunnat åtgå till en hederlig begravning önskar jag må blifva gifvit till de fattige : håller till det af fond, som kan bli de lefvande nyttigt på ett heller annat sätt". --- Sen följer bestämmelser om de olika arvdelarna. Barnbarnen - de två äldsta - inhågkommes särskilt, likaså skall trotjänarinnan Maria Månsdotter få livränta. Det övriga delas mellan Chr. Stenhammar och Adolf Lindblad, men deras hustrur få var sin liten egen kassa, som de kunde använda efter egna önskningar.

- . -

Rättelse:

I släktkrönika nr. 13 har fel betyg omnämnts för Kristina Stenhammar, dotter av Åke och Edla. - Förlåt! Hon har förvärvat hela elva AB, och jag har trott att det var bara två!

I början av juli 1956 blev Sverker Lönnberg fotograferad i Munkebo trädgård tillsammans med en grupp stolta blomstänglar, en gång planterade av hans farfar, den store botanisten och doktorn. Växten lär heta *Veratrum Album Variete Lobelianum*. Den är vanlig i Alperna och finnes även i de botaniska trädgårdarna i Sverige.

Innerlig önskan om god helg och gott nytt år till alla föreningsmedlemmarna!

Kerstin Stenhammar-Nordlander.